

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Komparace indonéskeho a českého sborového zpěvu

Comparison of Indonesian and Czech Choral Singing

Olomouc 2019, Vendula Růžičková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Ondřej Pokorný Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma Komparace indonéskeho a českého sborového zpěvu vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci, 20.6.2019

Podpis:

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na srovnání indonéskeho a českého sborového zpěvu. Popisuje dvě odlišné země, které se navzájem liší nejen tradičními zvyky, ale především kulturou, jejíž součástí je sborové zpívání. Cílem práce je popsat rozdíly mezi českým sborem Ondrášek a dvěma sbory účinkujícími na Bali. Zpracování a hodnocení dat je provedeno na základě zúčastněného pozorování, které je doplněno o osobní rozhovory se členy sborů.

Jméno autora: Vendula Růžičková

Jméno vedoucího práce: Mgr. Ondřej Pokorný Ph.D.

Název fakulty – katedry: Filozofická fakulta – Katedra asijských studií

Název práce: Komparace indonéskeho a českého sborového zpěvu

Počet stran: 45

Počet znaků včetně mezer: 81 047

Počet použitých zdrojů: 35 včetně rozhovorů

Počet příloh: 6

Klíčová slova: Pěvecký sbor, zpěv, hudba, komparace, Česká republika, Bali, Indonésie

Tímto chci poděkovat vedoucímu mé práce Mgr. Ondřejovi Pokornému, Ph.D., za ochotu, trpělivost a cenné rady při vedení mé bakalářské práce. Dále chci poděkovat všem členům sborů, se kterými jsem udělala rozhovory a mohla se zúčastnit jejich sborových zkoušek.

Obsah

1. Úvod	8
2. Sborový zpěv	10
2.1 Charakteristika sborového zpěvu	10
2.2 Historie sborového zpívání.....	11
2.3 Druhy pěveckých sborů.....	11
3. Pěvecký sbor v České republice – Ondrášek.....	12
3.1 Historie sboru	13
3.2 Sborové zkoušky a jejich průběh.....	15
3.3 Repertoár	16
3.4 Vystoupení.....	17
4. Pěvecké sbory na Bali	19
4.1 Úvod do balijské hudby.....	19
4.2 Pěvecký sbor Voice of Bali	22
4.2.1 Historie sboru	23
4.2.2 Sborové zkoušky a jejich průběh.....	24
4.2.3 Repertoár	26
4.2.4 Vystoupení.....	27
4.3 Pěvecký sbor Gamaliel Sonaro.....	28
4.3.1 Historie sboru	29
4.3.2 Sborové zkoušky a jejich průběh.....	29
4.3.3 Repertoár	30
4.3.4 Vystoupení.....	31
5. Komparace sborů.....	32
6. Závěr.....	38
Resumé	39
Seznam literatury a zdrojů.....	40
Přílohy	43

Ediční poznámka

V práci byly rozhovory v indonésčém jazyce přeloženy autorkou do českého jazyka.

Cizojazyčné zdroje, použity v této práci, byly přeloženy autorkou práce.

Zdroje jsou uvedeny v citační formě ČSN ISO 690.

1. Úvod

*„Chceš-li zpěvy poznati, poznej národ,
chceš-li jeho poznat, poznej jeho vlast.“¹*

Ludvík Rittersberk

Nový Jičín je město známé nejen jako město klobouků s historickým barokním a renesančním centrem, ale také jako město hudby především díky sborovému zpívání. Město bylo založeno v roce 1313 a nachází se v Moravskoslezském kraji 50 kilometrů od Olomouce.² V tomto poklidném městečku nalezneme spoustu historických míst, a navíc také pěvecké sborové těleso Ondrášek, jenž je součástí Základní umělecké školy v Novém Jičíně.

Dětský pěvecký sbor Ondrášek se opakovaně umisťuje na vysokých příčkách jak v České republice, tak ve světě. Disciplína a tvrdá práce pomáhá sboru při obsazování prvních míst a rozšiřování zkušeností na pěveckých soutěžích v zahraničí. V roce 2017 oslavil Ondrášek svou 50. sezónu. Zakladatelem byl v roce 1967 hudební skladatel, sbormistr a pedagog Václav Ptáček. V roce 1992 se vedení ujal jeho žák Josef Zajíček a jako sbormistr působí ve sboru dodnes.³

Od dětských let jsem měla kladný vztah k hudbě a hrála na zobcovou flétnu v Základní umělecké škole. V 7 letech jsem se stala hrdým členem novojičínského sboru Ondrášek, který mne obohatil mnoha zkušenostmi do života. Díky sboru jsem našla kamarády na celý život, naučila se být týmovým hráčem a procestovala velké množství míst po celém světě. Získala jsem o to více zážitků a zkušeností s děním na hudebních festivalech a mezinárodních pěveckých soutěžích.

Členem sboru jsem dodnes. Je to pro mě druhá rodina, která naplňuje mou vášeň a zálibu k hudbě. To je také důvod, proč jsem si za téma své bakalářské práce zvolila právě sborový zpěv. Velmi mne zaujala možnost srovnání sboru v České republice se sbory v Indonésii, konkrétně na ostrově Bali.

---

¹ Citáty slavných osobností: Ludvík Rittersberk [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://citaty.net/citaty/273489-ludvik-rittersberk-chces-li-zpevy-poznati-poznej-narod-chces-li-jeh/>

² Město Nový Jičín. *Historie* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.novyjicin.cz/historie/>

³ Ondrášek novojičínský sbor ZUŠ. *Historie* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <http://www.ondraseknj.cz/historie/>

V práci se soustředím na pěvecké sbory pocházející z odlišného prostředí, jiné mentality a kultury, a pokusím se jejich rozdíly detailně charakterizovat. Nejdříve se zaměřím na sborové zpívání obecně, abych tento fenomén vysvětlila. Dále přiblížím historii a současnost dětského pěveckého sboru Ondrášek. V další části popisují průběh zkoušek v českém sboru, sborový repertoár, používání doprovodných nástrojů, podobu krojů používaných na vystoupení atd. Tyto poznatky jsou navíc podloženy mnohaletou osobní zkušeností z působení ve sboru.

Třetí kapitola se věnuje převážně mému výzkumu indonéských sborů na Bali, jmenovitě sboru *Voice of Bali* a sboru *Gamaliel Sonaro*, které jsem po dobu jednoho měsíce mohla osobně navštěvovat. Tyto sbory jsem si ke svému výzkumu vybrala náhodně. První indonéský sbor *Voice of Bali* jsem vyhledala na internetu a druhý indonéský sbor *Gamaliel Sonaro* mi doporučila kamarádka. Nejprve se zaměřím na balijskou hudbu obecně a vysvětlím, jaká balijská hudba je. Dále směřuji informace na Mezinárodní pěveckou soutěž, která na Bali každým rokem probíhá. Poté se věnuji popisu těchto dvou již zmiňovaných indonéských sborů, který vychází z mé osobní zkušenosti v obou sborech. Nakonec srovnám všechny tři pěvecké sbory mezi sebou. Zaměřuji se především na popis průběhu sborových zkoušek, repertoár a popis sborových krojů na jednotlivá vystoupení.

Cílem mé bakalářské práce je objasnění problematiky sborového zpěvu a jeho komparace ve dvou rozdílných zemích. Pro získání těchto dat jsem použila kombinaci tří způsobů. Primární informace v první části práce jsou čerpány z odborné literatury. Data jsou získána z kvalitativního výzkumu, metodou zúčastněného pozorování ve sborových zkouškách a tyto výsledky jsou na konci práce zpracovány srovnávacím způsobem. Dále jsou data doplněna o informace z rozhovorů se členy sborů, díky kterým se rozšíří poznání indonéských pěveckých sborů. Rozhovory probíhaly vždy osobně po skončení sborových zkoušek, pouze v případě potřeby doplnění informací jsem komunikovala se členy sborů přes internet.

Bakalářská práce je doplněna o obrázkové přílohy. Dvě nahrané skladby ze zkoušek indonéských sborů jsou přidány na CD.

2. Sborový zpěv

2.1 Charakteristika sborového zpěvu

Sborová činnost bývá popisována jako kombinace zpěvu a tance sboristů, vedena sborovým dirigentem a doprovázena hudebními nástroji. Spojením zpěvu s tanečními pohyby vzniká hudební umění, které při vystupování na veřejnosti prezentuje celkový dojem na sborovou tvorbu. Svou prezentací sbory představují kolektivní hlasovou souhru, navíc se schopností vyjadřovat individuální hlasové melodie. Zpívání ve sboru je také spjato s hudebním vzděláváním, rytmikou a pohyby těla.⁴

Po společenské stránce je pro jedince sbor koníček, kde se setkává se svými přáteli, je zde čas pro zábavu i relaxaci. Naopak, někdo jiný ho může považovat za soubor, ve kterém dochází k nové hudební tvorbě a k získávání nových zkušeností v hudebním umění.⁵ Avšak hlavním důvodem, proč většina mladých sboristů začne zpívat, je přání rodičů nebo hudební talent dítěte v raném věku.

Pěvecký sbor je kolektivní soulad několika hlasů, avšak aby vše ladilo tak jak má, musí každý zpěvák dbát na své individuální hlasové možnosti, např. ne každý má stejný notový rozsah, který vyzpívá. Díky zpívání ve sboru se členové naučí, jak správně používat svůj hlas, jak správně při zpívání dýchat a také, jak vystupovat před veřejností.

Nejdůležitější částí každého sborového souboru je sbormistr, který svými gesty rukou, pohyby tělem, energií a mimikou v obličeji koordinuje celou funkčnost pěveckého sboru. Repertoár, který sbor zpívá a kterým se jednotlivý sbor prezentuje, je vybírán právě sbormistrem. Jeho rolí je přenést svou představu o písni tak, aby vznikla jednota a harmonie celého sboru.⁶

Fétis⁷ říká, že kvalitní sbormistr by měl před nacvičováním nové písni vysvětlit její podstatu a charakter. Také musí správně vysvětlit vše, co po sboristech v písni požaduje, tj. například změna dynamiky, změna tempa, změna melodie a jiné. Každý sborista se totiž musí vžít do role příběhu, kterou daná píseň vyjadřuje. Důležitým úkolem sbormistra je také zkoušení a cílené pozorování dovedností jednotlivých zpěváků.

---

⁴ GEISLER, U. JOHANSSON, K. *Choral Singing: Histories and Practices*. Cambridge Scholars Publishing, 2014. ISBN 978-1443863315. s. 4.

⁵ Tamtéž, s. 6.

⁶ ESTRELLA, E. The Conductor. In: Music Education, About.com [online]. 2013. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20130415012250/http://musiced.about.com/od/musiccareer1/p/theconductor.htm>

⁷ FÉTIS, Francois J. *A treatise on choir and chorus singing*. Palala Press, 2015. ISBN 978-1340693282. s. 33.

2.2 Historie sborového zpívání

Již od doby řecké Antiky bývá sborový zpěv uctíván díky jeho společenskému a kulturnímu významu. Sborový chorál totiž v této době hrál důležitou roli při definování kvalitní a hodnotné hudby. Důkazem, že sborové zpívání není krátkodobá záležitost je, že pěvecký sbor doprovázel a byl součástí řeckého dramatu, převážně tragédií. Dále také to, že pěvecký sbor popisuje filozof Platón ve svých dílech. Podle něj je hudba definována jako záležitost státu a nemělo by v hudbě docházet k žádným změnám, protože jsou pro stát nebezpečné.⁸

Tvorba sborové hudby byla později spojována převážně s kostelem, ve kterém vznikly kulturně založené náboženské sbory a také sborový kánon. V 6. století založil papež Řehoř Veliký gregoriánský chorál, který byl nejčastěji ztvárněn ve formě církevních náboženských ceremonií.⁹ Kompletní vývoj sborového umění završila francouzská revoluce v roce 1789 a osvícenské myšlenky, které lze považovat za počáteční impuls pro vznik sborů bez náboženského kontextu. Později se sbory staly veřejně viditelnými pro společnost a byly považovány jako reprezentanti daného národa.¹⁰

2.3 Druhy pěveckých sborů

V dnešní době se pěvecké sbory dělí na ženské, mužské, dětské a smíšené. Ženské sbory bývají většinou tříhlasé (soprán I, soprán II, alt) nebo čtyřhlasé (soprán I, soprán II, alt I, alt II). Mužské sbory se převážně skládají ze 4 hlasů (tenor I, tenor II, bas I, bas II). Dětské pěvecké sbory jsou rozděleny jinak, i přesto, že jsou rozsahově stejné jako ženské sbory. Z velké části jsou rozděleny na 2 hlasy (soprán a alt), a u starších dětí mohou být rozděleny i na 3 hlasy (soprán I, soprán II, alt). Ve smíšených sborech bývají zpěváci rozdělení do 4 hlasů (soprán, alt, tenor, bas), ale dochází i k rozdělení na vícero hlasů.¹¹

---

⁸ GEISLER, U. JOHANSSON, K. *Choral Singing: Histories and Practices*. Cambridge Scholars Publishing, 2014. ISBN 978-1443863315. s. 4.

⁹ KOVÁŘ, P. *Témata – Všeobecný přehled. Příjímací zkoušky na VŠ*. Fragment, Albatros Media a.s., 2011. ISBN: 978-8025315774. s. 461.

¹⁰ GEISLER, U. JOHANSSON, K. *Choral Singing: Histories and Practices*. Cambridge Scholars Publishing, 2014. ISBN 978-1443863315. s. 4.

¹¹ KOVÁŘ, P. *Témata – Všeobecný přehled. Příjímací zkoušky na VŠ*. Fragment, Albatros Media a.s., 2011. ISBN: 978-8025315774. s. 470.

3. Pěvecký sbor v České republice – Ondrášek

Pěvecký sbor Ondrášek se skládá z 5 oddělení a celkově čítá téměř 220 členů.¹² Nejmladší přípravné oddělení se jmenuje Hrášek a navštěvují ho členové ve věku 5-7 let. Hrášci zkouší jedenkrát týdně pod vedením sbormistryně Michaely Sedoníkové. Rarášek je druhé přípravné oddělení, jehož členové jsou starší děti ve věku 8-10 let. Rarášci nacvičují dvakrát týdně se sbormistryní Michaelou Mrštíkovou. Třetí přípravné oddělení nesoucí název Kulihrášek navštěvují děti ve věku 11-15 let a pravidelně zkouší dvakrát týdně.

Koncertní sbor Ondrášek je nejstarší oddělení, jehož členové jsou ve věkovém rozpětí 16-19 let. Pilně zkouší dvakrát do týdne. Posledním a historicky nejmladším oddělením je Komorní smíšený sbor, jehož členové převážně studují na vysokých školách, nebo již pracují. Komorní sbor se schází jedenkrát týdně a stejně jako Kulihrášci a Ondrášci nacvičují pod vedením sbormistra Josefa Zajíčka.¹³

Celkově je sbor sice rozdělen na 5 samostatných oddělení, avšak společně tvoří jedno sborové těleso, což dokazuje níže uvedené prohlášení, které vítá každého návštěvníka internetových stránek sboru.

„ONDRÁŠEK Novojičínský sbor ZUŠ prožívá již více než pět desetiletí nevšední příběh velké muzikantské rodiny, který je lemován houževnatou prací, disciplínou a odříkáním, ale také mimořádným společenstvím dětí a mladých lidí, které spojuje láska k české a moravské písni, společné prožitky na cestách kolem tří kontinentů, hřejivý potlesk publika při koncertech či opojná radost z vítězství na nejrůznějších domácích i mezinárodních soutěžích a festivalech.“¹⁴

---

¹² Ondrášek Novojičínský sbor ZUŠ. *Oddělení* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.ondraseknj.cz/repertoar/>

¹³ MRŠTÍKOVÁ, M. *Historie Ondrášku, dětského pěveckého sboru ZUŠ Nový Jičín, a osobnosti spjaté se sborem*. Brno, 2017. Bakalářská práce. [cit. 2019-02-19]. s. 55. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/yekjip/Bakalarska-prace_tisk2.pdf

¹⁴ Ondrášek novojičínský sbor ZUŠ. *Historie* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <http://www.ondraseknj.cz/historie/>

3.1 Historie sboru

Dětský pěvecký sbor Ondrášek byl založen roku 1967 v Novém Jičíně. Jeho zakladatel Václav Ptáček (1930–2011) se inspiroval při pojmenovávání sboru podle valašského zbojníka Ondráše, který jako legenda představuje synonymum pro nespoutané a svobodmilovné mládí.¹⁵ Václav Ptáček byl známý především jako skvělý pedagog, muzikant a hudební skladatel. Ve zkouškách kladl důraz na hudební teorii, zpěv z listu, pohyb těla a procítění písně. Po sboristech požadoval disciplínu, soustředění a morálku, což se projevilo na vysokých oceněních sboru.

První koncert sboru Ondrášek pro veřejnost se uskutečnil dne 18. listopadu 1967 na pódiu Stálé divadelní scény v Novém Jičíně. Repertoár byl sestaven převážně z jednohlasých lidových písní a kánonů, zazněly například skladby v úpravě pro děti od hudebního skladatele Petra Erbena nebo Milana Uherka.

V roce 1971 se Ondrášci zúčastnili své první okresní soutěže zájmové umělecké činnosti v Novém Jičíně. Do této soutěže bylo přihlášeno 16 sborů a Ondrášek si vyzpíval 1. místo. V repertoáru byly skladby jako „*Velet' vtáčku*“ a „*Voda a pláč*“ od Petra Erbena nebo „*Mikulecké pole*“ a „*Okolo mlýna*“ od Václava Ptáčka, které zpívají všechny generace sboristů dodnes.

V roce 1992 převzal vedení současný dirigent Josef Zajíček, který byl jedním z prvních členů sboru a žákem Václava Ptáčka. Pan sbormistr je také hudební skladatel a skvělý muzikant, jenž dokáže procítit každou melodii. Vždy klade velký důraz na kvalitní rozezpívávání a dechová cvičení. S novým sbormistrem přišel i nový vítr do repertoáru. Sbor se mohl zaměřit na lidově uměleckou hudební tvorbu, duchovní písně v latinském jazyce nebo na skladby v anglickém jazyce. Díky vedení nynějšího sbormistra není pěvecký sbor Ondrášek známý pouze v České republice. Účastní se i mezinárodních soutěží a festivalů, ze kterých si pravidelně odváží převážně první příčky.¹⁶

V roce 1994 nahrával sbor v Ostravském hudebním studiu a vydal své první CD „*Ondrášek zpívá Vánoční Koledy*“, na kterém nalezneme 19 vánočních koled v Ondráškovské úpravě. Sbor vydává postupně celkem 10 CD, jmenovitě „*Až do Jičina*“,

---

¹⁵ Ondrášek novojičínský sbor ZUŠ. *Historie* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <http://www.ondraseknj.cz/historie/>

¹⁶ MRŠTÍKOVÁ, M. *Historie Ondrášku, dětského pěveckého sboru ZUŠ Nový Jičín, a osobnosti spjaté se sborem*. Brno, 2017. Bakalářská práce. [cit. 2019-02-19]. s. 43-55. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/yckjp/Bakalarska-prace_tisk2.pdf

„Novojičínský dětský sbor Ondrášek“, „Mezi nebem a zemí“, „Ondrášek Live – záznam jubilejního koncertu“, „Cesta do Tramtárie“, „Sirény“, „Deo Gratias – Ondrášek Live“, „Proč bychom se netěšili“ a „Takoví jsme byli“, na kterých si můžeme poslechnout všechna oddělení sboru. Na svých CD sbor většinou představuje skladby z několika historických období, od renesance a klasické hudby přes písně lidové až po hudbu současnou. Převážně si ale na nich můžeme poslechnout české skladby lidové taneční i duchovní v latinském jazyce.¹⁷

Každým rokem dochází k několika adventním koncertům, které se odehrávají v nejbližším okolí Nového Jičína a Olomouce, převážně v kostelích. Speciální vánoční koncert se uskutečnil roku 1998, kdy do Nového Jičína zavítal sbor z Jihoafrické republiky. Zazněla zde skladba „I Never Ever Touched a Rainbow“ od britského skladatele Rutha Atmana, která je zajímavá tím, že je doprovázena znakovou řečí. Tuto píseň zařadil do svého repertoáru i sbor Ondrášek a zpívá ji dodnes.

Protože docházelo k názorovým rozporům mezi různými věkovými skupinami děvčat, vznikl roku 2005 komorní sbor. Komorní sbor sice neměl tak velký počet členů jako koncertní sbor Ondrášek, avšak úspěchů na soutěžích a mezi diváky sklízel pozhledně. V roce 2013 se ke Komornímu sboru přidali muži, a tak vzniklo historicky nejmladší oddělení sboru Smíšený komorní sbor.

V roce 2017 oslavil sbor Ondrášek své 50. narozeniny, a proto se k tomuto roku vážou náležitě oslavy. Dne 18. března se uskutečnily dva jubilejní koncerty v Beskydském divadle v Novém Jičíně, kterých se zúčastnila všechna oddělení sboru. Koncert zahájila píseň „Proč bychom se netěšili“ od Bedřicha Smetany. Na závěr koncertu vystoupila společně všechna oddělení a s diváky se rozloučili písněmi, které jsou považovány za hymny sboru: „To tá Helpa“ a „Pod našima vršíčkama“ v úpravě od bývalého sbormistra Václava Ptáčka, „Rozdávejme lásku“ od Josefa Zajíčka, a „Most písní“ od Simona Garfunkela.¹⁸

Pěvecký Sbor Ondrášek je neodmyslitelnou součástí města Nový Jičín a skvělým reprezentantem novojičínského kulturního dění.

---

¹⁷ MRŠTÍKOVÁ, M. *Historie Ondrášku, dětského pěveckého sboru ZUŠ Nový Jičín, a osobnosti spjaté se sborem*. Brno, 2017. Bakalářská práce. [cit. 2019-02-19]. s. 43-55. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/vckjp/Bakalarska-prace_tisk2.pdf

¹⁸ Tamtéž, s. 12-58.

3.2 Sborové zkoušky a jejich průběh

Každé oddělení sboru Ondrášek má určeny sborové zkoušky, na které musí všichni aktivně docházet (viz s. 13). Na každé zkoušce probíhá evidence docházky, která by měla být pravidelná. Pan sbormistr bere pravidelnou docházku jako jeden ze základních stavebních kamenů pro úspěch celého pěveckého sboru.

Po přivítání na zkoušce se ujímá slova sbormistr a je čas na instrukce, například k nadcházejícím akcím. Poté začíná rozezpívávání, které je důležitou částí sborové zkoušky a pan Zajíček jí věnuje značný čas. Většinou trvá od 30 do 45 minut a větší část cvičení probíhá ve stoje. Ze začátku zkoušky probíhá tzv. zahřátí těla, kdy se všichni protáhnou. Dále se věnují zahřátí obličeje a rtů, aby měli správné mimické pohyby a výslovnost. Další cvičení jsou dechová a rytmická, která jsou pro sborové zpívání velmi důležitá. Následují cvičení na hrudní a hlavový tón. Hrudní tón se probouzí způsobem imitace gorilího řevu a bušení rukou do hrudi. Hlavový tón se trénuje několika cvičeními např. používáním brumenda nebo slabik „m“ a „n“.¹⁹

Výslovnost je pro sbor také velmi důležitá, a proto se další cvičení zaměřují právě na ni. Důkladně se procvičují koncové slabiky a sboristy to patřičně rozmluví. Posledním modelem je rytmické cvičení s pochodováním krok – přísun zprava doleva. Sbor kopíruje rytmus a zvuky sbormistra při zavřených očích. Začíná se na jednoduchých modelech tleskání a později se přidávají kombinace luskání prsty, pleskání do stehů, zvuky dělané ústy, například imitace řehání koně, pleskání do tváří a mnoho dalších.

Po skončení rozezpívávání je na řadě nacvičování repertoáru. Nejdříve se začíná s nejtěžší písní, jelikož se všichni ze začátku více soustředí. Vždy se skladba trénuje postupně s každým hlasem zvlášť a až pokud si jsou všichni jistí svým notovým partem, píseň se nacvičuje společně.

Na závěr zkoušky se zopakují důležité informace pro nadcházející akce a koncerty. Také se zaspívá a popřeje případným oslavencům narozenin.²⁰

---

¹⁹ BĚLŮNKOVÁ, P. *Dětský pěvecký sbor Rarášek a metodika práce s pěveckým sborem*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce. [cit. 2019-03-19]. s. 27–35. Dostupné z: <https://library.upol.cz/i2/i2.entry.cls?ictx=upol&plang=cs&pretty=csg&repo=upolrepo&key=65288170>

²⁰ Tamtéž.

3.3 Repertoár

Sbor Ondrášek věnuje většinu repertoáru duchovním, lidovým a folklórním písním. Repertoár sboru je vždy pestrý a skládá se z historických i moderních písní, které jsou aktuálně v trendech. Sbor kombinuje písně z období renesance, baroka, romantismu a klasicismu se skladbami od současných autorů. Mezi nejčastější autory, se kterými sbor spolupracuje, patří Petr Eben, Otmar Mácha, Ilja Hurník, Antonín Tučapský, Milan Uher, Milan Báchorka, Vladimír Studnička, aj.²¹

Když má pěvecký sbor Ondrášek v plánu zahraniční cestu, důkladně nacvičuje písně z Čech, Moravy a Slezska nebo písně slovenské, aby hrdě reprezentoval svou zemi a oblast, která mu je blízká. Mezi takové písně patří například již zmíněné „*To tá Helpa*“, „*Proč bychom se netěšili*“ a „*Pod našima vršíčkama*“. Dále hudebně náročná skladba „*Ta moravská brána*“ od Otmar Máchy nebo „*Otvírání studánek*“ od slavného skladatele Bohuslava Martinů. Nádherná píseň pro smíšený sbor „*Už je slunko*“ od Arnošta Košťála nebo taneční písně „*Synku, Janku*“ od Václava Ptáčka a „*Frenštátská vonička písni*“ od Milana Báchorka.

Sborové těleso Ondrášek často zpívá duchovní písně v latinském jazyce z období romantismu. Mezi tyto písně patří například „*Agnus Dei*“ od Jacoba Obrechta, krásná chorálová píseň „*Adoramus te Christe*“ složená Orlandem di Lassou, „*Pueri concinite*“ od Jacoba Handl-Galluse, „*Confitemini Domini*“ od Alessandra Konstantini, dále „*Laudate pueri Dominum*“ od Michaela Haydna nebo píseň „*Salve Regina*“ od Karla Blažeje Koprívy, a mnoho dalších skladeb.

Sbor také čerpá mnoho skladeb ze současné světové hudební tvorby, takže dokáže interpretovat písně i v cizích jazycích, jako je angličtina, latina, ruština, francouzština, němčina, aj. Jedná se například o skladbu „*Tea For Two*“ od Vincenta Youmanse, melodicky složitá píseň „*Kyrie Eleison*“ od Henka Badingse, energická píseň v ruském jazyce „*Baba Yaga*“ od Milka Kolarova, francouzská píseň „*Dirait-on*“ od Mortena Lauridsena, „*I Never Touched a Rainbow*“ od Ruth Artman nebo skladba „*Les Sirènes*“ složená Erikou Budai.²²

²¹ Ondrášek Novojičínský sbor ZUŠ. *Repertoár* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.ondraseknj.cz/repertoar/>

²² Repertoár. Ondrášek Novojičínský sbor ZUŠ [online]. Nový Jičín. PDF dokument. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.ondraseknj.cz/dokumenty/repertoar.pdf>

3.4 Vystoupení

Sbor Ondrášek často koncertuje na domácí i zahraniční půdě. Po České republice koncertuje převážně v době Adventu, dále při vítání Nového roku, na slavnostech okolních měst nebo také na hudebních festivalech. Do zahraničí jezdí sbor převážně na mezinárodní sborové soutěže, ale například do Chorvatska jezdí sbor již několik let na týdenní soustředění a koncertování pro staré známé místní obyvatelé.

Každé sborové oddělení má svůj typický kroj, ve kterém koncertuje. Nejmladší přípravné oddělení Hrášek má charakteristické zelené kroje, oddělení Rarášek má kroje šité v červené barvě, a poslední přípravné oddělení Kulihrášek koncertuje v krojové kombinaci světle modré a žluté.

Koncertní sbor Ondrášek má dlouholetý tradiční kroj v černo oranžových barvách. Dívky mají na sobě černé šaty, přes které mají oranžové sáčko s tříčtvrtečním rukávem. Kroj je doplněn o černé střevíce. Novou tradicí je také sepínání vlasů, aby nepřekážely v obličejí. Pokud jde o důležitější koncert, např. soutěž, dívky si jednotně spletou vlasy do tzv. francouzského copu. Chlapci na sobě mají černou společenskou obuv, kalhoty, černou košili a na ní černou vestu. Aby ladili s dívkami, mají kroj oživen oranžovým motýlkem.²³ Pokud sbor zpívá vánoční písně v zimním období v kostelích, klasický kroj se zamění za černé kalhoty a bundu, přes kterou je pelerína ve vínové barvě a uvázaná bílá šála.²⁴

Komorní sbor má také svůj typický kroj. Dívky mají jednoduché černé šaty pod kolena, a aby navázaly na tradiční barvu sboru, vážou si kolem krku fialový šátek.²⁵ Mladí muži mají černé společenské kalhoty a černou košili, která je doplněna o kravatu ve fialové barvě. Pokud sbor zpívá lidové písně, zamění tradiční kroj za valašský. Dívky mají modré valašské sukně zavázané červenou mašlí, bílé haleny, černé baleríny a vlasy zapletené do copánku s červenou mašlí. Muži mívají černé kalhoty, stejný styl valašských košilí jako dívky, a navíc černý klobouk.²⁶

Všechna přípravná oddělení zpívají na koncertech své písně s klavírním doprovodem, na rozdíl od starších členů sboru Ondrášek, kteří většinou zpívají stylem

---

²³ Příloha č. 1.

²⁴ Příloha č. 2.

²⁵ Příloha č. 3.

²⁶ Příloha č. 4.

A capella²⁷, což je na většině hudebních festivalů vyžadováno. Na pěveckých soutěžích jsou i další pravidla, jako např. stanovený čas vystoupení 15 minut, do kterého se musí sbor se svým soutěžním repertoárem vejít, aj. Během koncertů jsou sbory obohaceny několika hudebními nástroji navíc. Například na vánočních koncertech v kostelích se často používají jako doprovod ke koledám flétny, tamburíny, triangly a drhla s paličkami. Na tyto nástroje hrají osobně členové sboru.

Speciálními členy sboru jsou Vojtěch Majkus a Alena Jestřebská, kteří doprovázejí sbor při vybraných písních. Vojtěch Majkus doprovází sbor jako trumpetista, například u písně „*Sound the Trumpet*“ od Henryho Purcella a již zmíněné „*Rozdávejme lásku svou*“.²⁸ Od roku 2016 sbor pravidelně doprovází svou hrou na hoboj Alena Jestřebská převážně u vánočních písní, například „*Ten vánoční čas*“ od Milana Uherka, pásmo koled „*Koleda nám nastala*“ od Václava Ptáčka nebo „*Adeste fideles*“ v úpravě od Josefa Zajíčka a další.²⁹

Klavírní doprovod je neodmyslitelnou součástí sboru, jehož věrnými klavíristy jsou Marie Válková a Dušan Brus. Tito hudebníci se sborem aktivně nacvičují na každé zkoušce a doprovází jej na každém zájezdu či koncertě. Speciální hudební doprovod jsou bicí nástroje v podání bývalého člena Jana Kalníka, např. u hudebního pásma „*Kytička melodií z televizních pořadů*“ od Václava Ptáčka.³⁰

---

²⁷ Pojem A capella znamená vokální skladba bez instrumentálního doprovodu. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/a-capella-a-kapela>

²⁸ Ondrášek – Rozdávejme lásku svou. Doprovod na trubku Vojta Majkus. In: Youtube [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mv5-ZVYWsTQ>. Kanál uživatele Marian Janča

²⁹ Dětský sbor Ondrášek v ostravském S1. In: Youtube [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PGETqL-dapA&t=2934s>. Kanál uživatele Koncerty Českého rozhlasu, min. 00:49, 34:48, 48:15.

³⁰ Novojičínský sbor ZUŠ ONDRÁŠEK: Kytička melodií z televizních seriálů. In: Youtube [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=vmmTj3Cqz78>. Kanál uživatele ondraseknj

4. Pěvecké sbory na Bali

4.1 Úvod do balijské hudby

Hudba na ostrově Bali má dlouhou historii a můžeme jí slyšet dnem i nocí. Večer často potkáváme hudebníky při brnkání na kytaru nebo při večerních vystoupeních v kavárnách. Hudba je pro Balijsce nepostradatelnou součástí každodenních životů, a proto ji dokážou tak skvěle procítit a vyjádřit. Hlavním důvodem, proč jsou hudba a tanec pro Balijsce velmi důležité je ten, že většina Balijsců věří, že při jejich tradičním uměleckém životě konají zároveň i nějakou náboženskou povinnost.³¹

Zahraničním turistům připadá balijská hudba jako chaotická a nesourodá, jelikož se skládá z mnoha estetických melodií a naléhavých rytmů. Při doprovodu hudby s balijskými tradičními tanci se vytváří souhra, která lahodí oku i uchu a je uctívána jak Balijsci, tak balijskými bohy. Navíc každá balijská náboženská ceremonie je doprovázena melodií balijského Gamelanu.³²

Gamelan je tradiční balijský hudební soubor, sestavený z hudebníků hrajících převážně na kovové nástroje.³³ Hudební nástroje, které jsou součástí orchestru, jsou bubny, flétny, metalofony, xylofony, činely a gongy, které jsou nejdůležitějším prvkem celého Gamelanu, jelikož svými basovými tóny udávají charakter orchestru. Zbytek nástrojů je vyroben například z bronzu nebo bambusu. Nástroje nemohou být dováženy, jelikož potřebují specifickou péči a jsou vyráběny ve slévárnách přímo na ostrově Bali. Každý Gamelan je jedinečný svou melodií, nástroji a jejich laděním. To znamená, že nástroje z jednoho Gamelanu nemohou být přesunuty do jiného Gamelanu, jelikož by v novém souboru neladily se zbytkem nástrojů.³⁴

Zajímavostí je, že všude jinde na světě se hudebníci v orchestrech učí melodie písně, její tempo a dynamiku podle fyzických gest dirigenta. Na Bali to je ovšem úplně naopak. Až podle melodie učitel přizpůsobuje svá gesta.³⁵ Takový orchestr můžeme přirovnat i k pěveckým sborům. Běžně sbory zpívají podle gest sbormistra, avšak v indonéských sborech to vypadalo, že se sbormistr přizpůsoboval zpívajícímu sboru.

---

³¹ MAY, E. *Musics of Many Cultures: An Introduction*. University of California Press, 1983. ISBN 978-0520047785. s. 126.

³² TENZER, M. *Balinese music*. Periplus Editions, Inc., 1992. ISBN 978-0945971306. s. 17-18.

³³ BARNETT, Andy. *Compose Yourself!: Awakening to the Rhythms of Life*. Llewellyn Worldwide, 2003. ISBN 978-0738704180. s. 227.

³⁴ PRATAMA, A. Makalah Musik Bali. In: *Scribd.com* [online]. 2007. [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <https://www.scribd.com/document/29149279/Makalah-Musik-Bali>

³⁵ TENZER, M. *Balinese music*. Periplus Editions, Inc., 1992. ISBN 978-0945971306. s. 161-164.

Součástí balijské hudby je také mezinárodní soutěž sborů, které se účastní hudebníci z celého světa. *Bali International Choir Festival* má svou tradici od roku 2011 a letošní 8. ročník proběhne v červenci tohoto roku (tj. 2019). Tento festival patří mezi prestižní celosvětové soutěže a každoročně se ho účastní sbory různých věkových kategorií. Přestože si zde každoročně konkuruje mnoho kvalitních sborů, je tento festival známý a oblíbený především pro svou přátelskou atmosféru, ze které číší radost a nadšení ze sdílení a předání hudebního zážitku.³⁶

Organizace *Bandung Choral Society* (dále jen BCS), která pořádá tento festival, umožňuje zpěvákům a sbormistrům získat nové zkušenosti v hudebním světě. Během festivalu se totiž neodehrávají pouze soutěžní koncerty, ale také workshopy pro zdokonalování pěveckých dovedností, které vedou samotní členové poroty. V porotě zasedá 16 členů z celého světa. Například v roce 2018 sbory hodnotilo několik porotců z USA, Francie, Indonésie, Singapuru, Filipín, Thajska, Malajsie a dalších zemí.

Tento festival vybudoval, a každým rokem pořádá, prezident BCS Tommyanto Kandisaputra, který založil i tuto organizaci. Nyní navíc pracuje jako dirigent a hlasový konzultant pro několik pěveckých sborů po celé Indonésii. Jeho vizí bylo vytvořit na festivalu živou hudební scénu pro všechny sbory na Bali. Proto pan Kandisaputra sestavil celou řadu různých workshopů a koncertů, které byly zaměřeny na uvedení nových sborů z celého světa a představení jejich kultury. To dokazuje přehlídka zástupců, která je každým rokem součástí festivalu. Každý zástupce sboru si obleče tradiční oblečení a za doprovodu typické národní hudby představí svou zemi.³⁷

V roce 2018 se festivalu zúčastnilo 146 sborů z celého světa. Sbory přijely celkem z 10 zemí, jmenovitě z Kanady, Lotyšska, Litvy, Polska, Číny, Malajsie, Filipín, Jižní Koreji, Thajska a Indonésie, která měla 26 zástupců z různých regionů a ostrovů. V loňském roce si nejlepší umístění a výhru Grand Prix vyzpíval sbor univerzity Padjadjaran ze západní Jávy.³⁸ Každý rok má festival jinou tematiku a tématem loňského 7. ročníku bylo „*Lepší je zpívat společně.*“ Toto téma vysvětlil zakladatel festivalu

---

³⁶ 8th Bali International Choir Festival. *Bali Travel Hub* [online]. Denpasar, 2018. Informativní knížka o programu. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.balitravelhub.com/wp-content/uploads/2018/07/Bali-International-Choir-Festival-Program.pdf?x67709>

³⁷ Bali International Choir Festival. *Bali Travel Hub* [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.balitravelhub.com/events/bali-international-choir-festival/>

³⁸ KURNIAWAN, A. PSM Unpad Juara Umum Bali International Choir Festival 2018. In: *Kompas.id* [online]. Denpasar, 2018. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://kompas.id/baca/utama/2018/07/29/psm-unpad-juara-umum-bali-international-choir-festival-2018/?fbclid=IwAR16q0r3hOnTufD4ECOObgogxcxCrzfF8TAXg1rtf5jqqa4N0KXlStPIEtA>

Tommyanto Kandisaputra na konferenci v hotelu Prima Plaza v Denpasaru. Podle něj není sborové zpívání pouze činnost, ale také spolupráce. Tvrdí, že když svět nedokáže řešit humanitární problémy prostřednictvím globálních ekonomických hnutí, politiky a mírových dohod, může právě společné zpívání vytvořit mosty mezi šťastnými národy.³⁹

Každá sborová soutěž má určitá pravidla, která se musí dodržet, a není tomu jinak ani na Bali. Například v základním kole mohou sbory zpívat maximálně 2 písně v časovém úseku 10 minut. Pokud sbor postoupí do druhého kola, ve kterém se bojuje o hlavní cenu festivalu Grand Prix, musí zpívat 3 písně a předvést své vystoupení během 15 minut. Také je určen maximální počet písní A capella, zbytek vystoupení může každý sbor doprovázet klavírem nebo elektronickými klávesami.

Z celkem 16 kategorií si sbory mohou vybrat, kterých dvou se zúčastní:

1. Dětský sbor
2. Mládežnický sbor
3. Smíšený mládežnický sbor
4. Smíšený sbor
5. Sbor seniorů
6. Mužský sbor
7. Ženský sbor
8. Duchovní hudba
9. Evangelijní a spirituální hudba
10. Náboženská hudba
11. Pop a Jazz
12. Folklor
13. Scénický folklor⁴⁰
14. A capella
15. Vokální skupina
16. Volná kategorie⁴¹

---

³⁹ Bali International Choir Festival Diramaikan 146 Grup. *Bali Tribun News* [online]. Denpasar, 2018. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://bali.tribunnews.com/2018/07/25/bali-international-choir-festival-diramaikan-146-grup>

⁴⁰ Tato kategorie je od kategorie Folklor odlišná tím, že musí být použité tradiční kostýmy, hudební nástroje a tance při vystoupení.

⁴¹ V této kategorii sbory předvádí své vystoupení s choreografií a cílem je publikum pobavit. [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.balitravelhub.com/wp-content/uploads/2018/07/Bali-International-Choir-Festival-Program.pdf?x67709>

Festival probíhá každoročně a trvá 5 dní v měsíci červenci. Každý soutěžící sbor, který se zúčastní, musí za svou účast zaplatit startovné. Sbory, které se zaregistrují již v lednu zaplatí 350 USD (tj. 8000 Kč). Později se startovné zvyšuje až na částku 650 USD (tj. 14 000 Kč). Každý sbor si také může vybrat ubytování, ve kterém svůj pobyt během festivalu stráví. Výběr ubytování je v cenovém rozpětí od 240 USD (tj. 5 500 Kč) na kolejích až do 620 USD (tj. 14 200 Kč) v luxusním hotelu. Během festivalu je pro každý sbor zajištěna strava a doprava na společný program i na soutěže, což je i s výběrem ubytování totožné s evropskými sborovými soutěžemi.

Cílem tohoto hudebního festivalu je, aby si každý účinkující sbor odvezl nejen spousty nových zkušeností, ale také navázal spolupráce s ostatními sbory, a užil si atmosféry na ostrově Bali. Bonusem navíc je samozřejmě vysoké umístění v soutěži, o které každý sbor usiluje. Ať se sboru zadaří méně či více, každý si z festivalu cenu odveze, například certifikát za účast, zlatý diplom a medaile, nebo také nejprestižnější cena Grand Prix. Ale tou největší odměnou pro všechny sbory jsou zážitky z festivalu získané společnou láskou k hudbě mezi sboristy z celého světa.⁴²

4.2 Pěvecký sbor *Voice of Bali*

Pěvecký sbor *Voice of Bali* (dále jen VOB) je vcelku krátce účinkující sbor. Byl založený v roce 2012 v hlavním městě Bali Denpasar. Tento smíšený sbor spojuje zpěváky mladého věku, kteří studují na vysokých školách nebo již pracují. Tito sboristé milují hudbu a nebojí se projevit své hudební dovednosti. VOB věří, že spojením disciplíny, tvrdé práce a nadaných hudebníků může vzniknout sborové těleso, které šíří radost a poselství mezi své posluchače.⁴³

Z rozhovoru s aktuálním sbormistrem Josephem Sulaksanou (přezdívaným Jojo) vyplynulo, že je sbormistrem již od samotného založení sboru a díky tomu se mu splnil jeho životní sen. Od malička byl rodiči vedený k hudbě a přál si tradiční hudbu šířit mezi mladé lidi, aby nedošlo k jejímu zapomenutí. Celkově sbor čítá 55 členů, kteří jej pravidelně navštěvují.⁴⁴

---

⁴² 8th Bali International Choir Festival. *Bali Travel Hub* [online]. Denpasar, 2018. Informativní knížka o programu. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.balitravelhub.com/wp-content/uploads/2018/07/Bali-International-Choir-Festival-Program.pdf?x67709>

⁴³ Voice of Bali Choir. *About us* [online]. Denpasar. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://voiceofbalichochoir.com/about-us.html>

⁴⁴ Osobní rozhovor se sbormistrem VOB s Josephem Sulaksanou, 3. 2. 2019

4.2.1 Historie sboru

V roce 2012 založil tento sbor Joseph Sulaksana s cílem šířit tradiční balijskou hudbu mezi lidmi mladého věku. Proto šel Jojo hledat nadané zpěváky po univerzitách, restauracích a kavárnách. Když se po městě Denpasar rozkřiklo, že je do sboru potřeba více členů, jejich počet se začal rychle navyšovat.

Po dvou letech hrozilo rozpadnutí sboru, jelikož nadšení zpěváků upadalo a sbor navštěvovalo čím dál tím méně sboristů. Proto musel sbormistr Jojo změnit repertoár a zařadit i moderní světové písně, aby si zpěváky ve sboru udržel. Díky tomu se sbor mohl zúčastnit i mezinárodních soutěží v zahraničí. Celkově sbor participoval v zahraničních soutěžních festivalech třikrát, a za krátkou dobu si získal své publikum a vysokou příčku mezi pěveckými sbory v Indonésii.⁴⁵

Jedním takovým festivalem, kterého se VOB zúčastnil, byl v roce 2016 první ročník festivalu *Lanna Choir Competition*, který probíhal v thajském městě Chiang Mai. Sbor hrdě reprezentoval Indonésii v kategorii folklór a smíšený sbor. V obou kategoriích si sbor vyzpíval ocenění ve formě zlatého diplomu, díky vysokému počtu bodů za každou předvedenou píseň. Avšak získání účasti na festivalu nebylo vůbec jednoduché. Pěvecký sbor VOB si musel zajistit dostatek finančních prostředků. Potřebných 250 milionů IDR⁴⁶ (tj. 400 000 Kč) si sbor vydělal pouličním prodejem potravin, veřejným vystupováním, koncertováním v kostelích, hledáním sponzorů a jinými snahami o získání peněz. Vášně členů zpívat a touha jet na první soutěž v zahraničí byla silnější a tvrdá práce byla nakonec dostatečně oceněna.⁴⁷

Na tuto cestu vzpomínala nynější členka sboru Gloria, která zpívá od svých 5 let, takto: *„Jelikož je naše členství ve sboru dobrovolné, bylo opravdu těžké získat dostatek peněz. Pamatuji si, že všechny peníze, které jsem si vydělala na brigádě, jsem dala právě na tento zájezd. Avšak celý tento výlet a soutěž v Thajsku stála za to. Odvezli jsme si krásné ocenění, získali nové zkušenosti, a navíc i nové thajské kamarády, za kterými mám mimochodem v plánu jet.“*⁴⁸

---

⁴⁵ Doptáno přes internet sbormistra VOB Josepha Sulaksany, 18. 4. 2019.

⁴⁶ Kurz ke dni 30. 3. 2019: 1000 IDR = 1.6100 CZK. [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/>

⁴⁷ Voice of Bali Choir. *Home* [online]. Denpasar. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://voiceofbalichoir.com/home.html>

⁴⁸ Osobní rozhovor se členkou VOB s Glorií Zephania Noyou, 6. 2. 2019.

V roce 2017 se sbor VOB zúčastnil 13. ročníku *Busan Choral Festival and Competition* ve městě Busan nacházejícím se v Jižní Koreji.⁴⁹ S choreografií při vystoupení a písněmi „*Burung Camar*“, „*My Heart Is Singing a Love Song*“ a „*I’m Certainly Living a Ragtime Life*“⁵⁰ se sbor bohužel neumístil na žádném místě. Avšak členové sboru považovali za úspěch jen to, že si každý z nich dokázal vydělat 4 miliony IDR (tj. 6 400 Kč), které byly zapotřebí na zaplacení startovního a celého výletu. Tato porážka je neodradila a jdou dále za plněním svých snů.⁵¹

Ve dnech 7.–12. listopadu v roce 2018 proběhla ve městě Kuala Lumpur v Malajsii mezinárodní pěvecká soutěž *16th Malaysian Choral Eisteddfod 2018*. Sbor VOB se zúčastnil kategorie folklór, ve které si vyzpíval 83,75 bodů, a za to si domů odvezl zlaté pásmo kategorie C. Jelikož bylo v kategorii folklór nejvyšší možné umístění zlaté pásmo kategorie B, měli členové sboru ze své ceny velkou radost. V kategorii bojovali s konkurencí 15 sborů nejen z Indonésie a Malajsie, ale také z Thajska, Filipín, Jižní Koreje, Singapur a dalších zemí. Sbor zazářil při vystoupení s balijskou lidovou písní „*Janger*“, při které na sobě sboristé měli tradiční balijské oblečení.⁵²

4.2.2 Sborové zkoušky a jejich průběh

Sborové zkoušky sboru VOB probíhají každé pondělí, středu a pátek. Oficiálně začínají v 19:00 hodin, ale se známým indonéským zpožděním se běžně začíná o 45–60 minut později. Většinou zkoušky trvají 2 hodiny, tudíž maximálně do 22:00 hodin. Sborové zkoušky probíhají na celkem 3 místech. V pondělí se nacvičuje v baptistickém kostele, ve středu se zpívá v otevřeném altánku v parku a v pátek probíhají zkoušky v oficiální kanceláři sboru. Pokaždé v okolí města Denpasar.

Při mé první návštěvě jsem byla ihned po příchodu usazena mezi členy, aniž by se mě sbormistr zeptal, v jakém hlase běžně zpívám. Také jsem neprodleně dostala všechny noty, abych se do zkoušky zapojila. Sbor VOB se skládá ze 4 hlasů (soprán, alt, tenor, bas) a při potřebě v některé písni se hlasy dále dělí do dalších divizí.

---

⁴⁹ Voice of Bali goes to Busan Choral Festival & Competition 2017. In: Voice of Bali Choir. *About us* [online]. Denpasar. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://voiceofbali choir.com/about-us.html>

⁵⁰ 2017 Busan Choral Festival & Competition. In: Youtube [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=14yN6dy8jlc>. Kanál uživatele BusanChoral. 17:15 – 31:45 min.

⁵¹ Voice of Bali goes to Busan Choral Festival & Competition 2017. In: Voice of Bali Choir. *About us* [online]. Denpasar. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://voiceofbali choir.com/about-us.html>

⁵² VOB Raih Emas di Kuala Lumpur. *Nusa Bali* [online]. Jakarta, 2018. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.nusabali.com/berita/41525/vob-raih-emas-di-kuala-lumpur>

Po dobu mého navštěvování sboru byl náhradním sbormistrem Etto Tagur, jeden ze členů sboru. Jelikož Jojo zastupoval svého kamaráda, oficiálního sbormistra ve sboru *Gamaliel Sonora*. Bylo vidět, že jeho pokynům vrstevníci dostatečně naslouchali, a i přes to, že byl příjemný a usměvavý, měl u ostatních vybudovaný velký respekt.

Před začátkem nacvičování písní se všichni pomodlí a rozezpívají na melodických hlasových cvičeních. Taková cvičení byla asi 4 a většina z nich byla formou durových stupnic a akordů, které se po tónech posouvaly výše. Dále probíhala cvičení zaměřená na intonaci a zahřátí hlasu. Rozezpívání probíhá v sedě a trvá okolo 10 až 15 minut.

Při nacvičování písní začínají všechny hlasy zpívat najednou a až poté, když se nějaká část nedaří sladit, nacvičuje každý hlas zvlášť. Musím říci, že jsem byla velmi překvapená, když při nacvičování s jedním hlasem dělali všichni ostatní sboristi hluk a rušili. Často se do toho smáli, povídali si, zpívali si svůj hlas nebo napodobovali hlas, který zrovna v danou chvíli zkoušel. Při prvním přezpívávání písně se nikdy nezpívala její slova, ale místo nich se používaly solmizační slabiky „do re mi fa sol la si do“ a až když si byl každý z jednotlivého hlasu jistý svým notovým partem, tak se začala zpívat daná slova písně.

Před ukončením zkoušky se informuje o nadcházejících událostech sboru a přivítá se případný nový člen sboru, který o sobě musí něco říci a zazpívat jednu píseň. Závěrečnou modlitbu vede pokaždé někdo jiný ze členů sboru, a nakonec se všichni seskupí a zazpívají pokřik „*We are VOB, from Bali with love*“. Před úplným rozchodem do svých domovů se všichni společně nají a popovídají si.

Zajímavostí je, že dne 11. 2. 2019 probíhal na sborové zkoušce workshop pro správné dýchání při zpívání. Seminář vedl Andreas Sugeng Budiraharjo, kamarád sbormistra Joja a zároveň oficiální sbormistr katolického sboru *Gamaliel Sonora*. Členové sboru si aktivně zapisovali vše potřebné a tyto nové praktiky budou později používat při rozezpívávání. Tento styl naučných seminářů během sborových zkoušek není v České republice běžný. K Workshopům dochází pouze po soutěžním programu na sborových festivalech a jsou ve většině případů vedeny samotnými porotci osobně. Jsou dobrovolné a dělají se spíše pro zábavu a spřátelení sborů mezi sebou.

4.2.3 Repertoár

Zásadním rozdílem je notový zápis písní. Ve většině písní se v Indonésii nepoužívají noty ale číslice. To znamená, že nad slovy jsou zaznamenána čísla s přidávanými znaménky. Bylo mi vysvětleno, že tón c¹ je zaznamenán pod číslicí 1, d¹ se zapisuje číslem 2, e¹ se rovná číslu 3, tón f¹ se zaznamenává číslem 4, a tak to pokračuje dále. Pokud se zpívá o oktávu výše, zapisuje se nad číslem tečka. Naopak, pokud se zpívá o oktávu níže, zapisuje se tečka pod číslem. Pokud hlas nemá zpívat, je to zaznamenáno číslem 0 a pomlky se zapisují pomocí teček či pomlček.

Sbor VOB se zaměřuje na tradiční písně, převážně na kostelní skladby. Také však na moderní písně v cizích jazycích. Během mých návštěv sboru se nacvičovala energická duchovní píseň v balijském jazyce „*Kaden Saja*“⁵³ v úpravě od skladatele I Komanga Darmayudy. V této skladbě zpívají hlavní melodii ženské hlasy a doprovodné mužské hlasy zároveň vykřikují „cak, cak, cak, cak“. Další nacvičovaná tradiční píseň je taneční skladba „*Tari Kembang Janger*“ v úpravě přímo od dirigenta Josepha Sulaksany, která měla, jako jedna z mála, zaznamenaný notový i číselný zápis.

Další indonéskou folklórní skladbou, kterou sbor nacvičoval, byla „*Cikala Le Pong*“ v úpravě od Kena Stevena, která se zpívá A capella.

VOB se také zaměřuje na světové písně a jednou z nich je právě španělská píseň „*Amigos Para Siempre*“, kterou složil Andrew Lloyd Webber a Don Black. Tato píseň byla v roce 1992 oficiální hymnou Olympijských her v Barceloně. Druhá cizojazyčná píseň „*Sit Down Servant!*“ je v anglickém jazyce od Lindy Twine a zpívá se silně a rytmicky. Avšak tato skladba není zapsána v notovém zápise, pouze v číselném. Před koncem mých návštěv začínal sbor nově nacvičovat anglickou skladbu „*How Far I'll Go*“ od Lin-Manuela Mirandy, která je známá z animovaného filmu pro děti *Moana*.

Sbormistr Jojo mi prozradil, že písně nevybírání pouze on, ale když přijde někdo ze členů s nějakou písní, kterou by chtěl zpívat, tak ji nemá problém jako vedoucí sboru do repertoáru zařadit. Většinu tradičních indonéských písní vybírá Jojo osobně a členové sboru vybírají skladby spíše moderní světové.⁵⁴

---

⁵³ Nahrávka skladby „*Kaden Saja*“ je dostupná na přiloženém CD.

⁵⁴ Osobní rozhovor se sbormistrem VOB s Josephem Sulaksanou, 3. 2. 2019.

4.2.4 Vystoupení

Pěvecký sbor VOB se prezentuje nejen v zahraničí, ale také na domácí půdě. Během mého měsíčního působení ve sboru proběhl jeden koncert, v domově pro seniory. Na otázku „*Jak často koncertujete*“ odpověděla členka sboru Gloria takto: „*Většinou míváme okolo pěti koncertů ročně. Pokud jedeme na soutěž a musíme na ní našetřit, máme koncertů více. Například na kostelních mších, nebo na veřejných místech, jako je letiště a nákupní centrum. Jinak vystupujeme často během celého roku například na svatbách, v kostelích pro místní obyvatelé, nebo při slavnostních ceremoniích.*“⁵⁵

Sbor má několik krojů, které jsou podle typu koncertu používané. Další člen sboru Made mi při rozhovoru prozradil, že se kroje ve sboru často mění. Členy sboru baví změny a chtějí, aby se jejich nové kroje vždy líbily osobně členům sboru i publiku. Například na koncert v červnu připravují nové kostýmy již nyní, 4 měsíce předem.⁵⁶ Na koncertě v domově pro seniory měli členové sboru oblečená bílá trička s logem VOB a k tomu tmavé kalhoty, dívky měly oblečené tmavé sukně. Jelikož se jednalo spíše o přátelský koncert pro potěšení seniorů, byl sborový oděv neformální.

Pokud sbor vystupuje na veřejném místě, například na letišti, v nákupním centru nebo v kostele, oblečení je formální. Chlapci na sobě mají bílé společenské kalhoty s černým páskem a bílou košili doplněnou o černou kravatu. Dívky jsou oblečeny do bílých šatů a černých střevíčků. Druhý formální kroj je laděný do růžové barvy. Dívky na sobě mají světle růžové saténové šaty pod kolena, doplněny světlými střevíčky. Chlapci si oblékají šedé společenské kalhoty a vestu, pod kterou mají bílou košili doplněnou o světle růžovou kravatu. Třetím formálním krojem jsou tmavě modré saténové dlouhé šaty s odhalenými rameny pro dívky. Chlapci mají černé společenské kalhoty s bílou košilí a tmavě modrou kravatou.

Sbor VOB má pro speciální příležitosti a soutěže, tradiční balijský kroj kombinovaný v černo zlaté barvě. Tento kroj je v moderní úpravě a slouží pro reprezentaci balijských tradic. Chlapci nosí košili z černého saténu a na hlavě mají ozdobnou čelenku, tzv. *Udeng*. Místo kalhot mají uvázanou zdobenou látku, tzv. *Kamen*, která je převázaná červeným šátkem nazývaným *Saput*. Dívky na sobě mají tradiční

---

⁵⁵ Osobní rozhovor se členkou VOB s Glorií Zephania Noyou, 6. 2. 2019.

⁵⁶ Osobní rozhovor se členem VOB s I Madem Budiantara Putrou, 6. 2. 2019.

zlatou krajkovou halenku, která se nazývá *Kebaya* a rovněž zdobenou látku *Kamen*, která je také převázaná červeným šátkem *Saput*.⁵⁷

Během sborových zkoušek doprovázel sbormistr zpěváky na elektrické klávesy, které byly vždy vypůjčeny od jednoho ze členů sboru, ale většinu písní sbor zpívá *A capella* a klávesy nepoužívá. Hudební nástroje totiž nejsou na koncertech nebo soutěžích potřeba. Na mou otázku „*Jaké hudební nástroje používáte*“, odpověděl dlouhodobý člen sboru Made takto: „*Používáme pouze klávesy. Na soutěžích jsou většinou hudební nástroje zakázány, takže pokud je potřeba udělat nějaké speciální zvuky, děláváme je pusou nebo rukama a nohama. Například u balijských písní často různě vykřikujeme, dupeme a tleskáme. Naše těla jsou naše hudební nástroje.*“⁵⁸

4.3 Pěvecký sbor *Gamaliel Sonaro*

Pěvecký sbor *Gamaliel Sonaro* (dále jen GS) je katolický sbor, který vznikl v roce 1999 ve městě Denpasar. Tento sbor je založený pro zpěv na bohoslužbách a pravidelně doprovází kostelní mše. Sbor GS spojuje lidi, kteří se nebojí projevat svou lásku k bohu. Dokazuje to i sborové moto, které v originálu zní: „*Kasih Tuhan hendak kunyanyikan*“, v překladu „*Boží láska, o které chci zpívat*“.

Tento sbor čítá celkem 35 členů různých věkových kategorií. Vedoucím sboru je sbormistr Andreas Sugeng Budiraharjo, který během mého působení na zkouškách nebyl přítomen. Neměla jsem možnost se s ním osobně setkat, proto jsem dělala rozhovor se zastupujícím sbormistrem Josephem Sulaksanou, který za pana Budiraharja zaskakoval po dobu jeho nepřítomnosti. Jojo je mimochodem rovněž člen sboru GS a oficiální sbormistr sboru VOB. Při rozhovoru mi řekl, že sbor GS nemá určenou věkovou hranici členů, a že jej může navštěvovat kdokoliv katolického vyznání. Také mi prozradil, že v jednu chvíli navštěvovala sbor babička, matka i dcera zároveň z jedné rodiny. Nyní sbor navštěvují členové ve věku od 18 do 50 let.⁵⁹

---

⁵⁷ Příloha č. 5.

⁵⁸ Osobní rozhovor se členem VOB s I Madem Budiantara Putrou, 6. 2. 2019.

⁵⁹ Osobní rozhovor se zastupujícím sbormistrem GS s Josephem Sulaksanou, 10. 2. 2019.

4.3.1 Historie sboru

Zastupující sbormistr Jojo při rozhovoru zmínil, že sbor v roce 1999 založil otec nynějšího sbormistra pan Budiraharjo, který pracoval jako pedagog se zaměřením na hudební výchovu a zpěv. První sborová zkouška byla rodinnou záležitostí. Všichni první členové sboru, o počtu 12 sboristů, byli příbuzní. Celkem sboru trvalo 9 let, než získal stálé členy se západem pro aktivní pěveckou spolupráci. Mezi nimi byl právě i pan Sulaksana.⁶⁰

Cílem tohoto sboru je šířit radost a lásku k bohu mezi své přátelé a rodiny. Proto se sbor neúčastní žádných sborových soutěží. Pěvecký sbor GS si můžeme poslechnout pouze při mši a bohoslužbě v kostelích po celém okolí Denpasaru.

Na otázku: „*Jezdíte na mezinárodní soutěže do zahraničí*“ mi odpověděla nynější členka sboru Icha takto: „*Náš sbor nejedí na žádné soutěže. Věnujeme se hlavně domácímu publiku, rodinám a kamarádům, kteří nás ve zpívání velmi podporují. Nejčastěji zpíváme v kostelích a katedrálách, například ve městech jako je Kuta, Denpasar a Sanur. Největším úspěchem jsou pro nás jiskřivé oči a úsměvy publika, kterému formou zpěvu předáváme lásku k Bohu.*“⁶¹

4.3.2 Sborové zkoušky a jejich průběh

Sborové zkoušky probíhají dvakrát do týdne, a to ve čtvrtek a neděli od 20:00. Obvykle zkouška začíná o 30 minut později a trvá necelé 2 hodiny. Zkoušky probíhají vždy v katolickém kostele v severní části Denpasaru.

Při první návštěvě jsem byla mezi zpěváky hned usazena a dostala jsem noty, abych se přidala a zpívala. Posadila jsem se k hlasu, ve kterém běžně zpívám. Bohužel jsem se nacvičování písní neúčastnila, jelikož byly všechny napsány v číselných zápisech, ne v notových. GS je smíšený sbor o 4 hlasech (soprán, alt, tenor a bas), ale početně ve sboru převažují spíše ženy. Zajímavostí je, že dva členové sboru navštěvují sbor GS a zároveň i sbor VOB.

Během mého navštěvování sboru byl zastupujícím sbormistrem Joseph Sulaksana, který zkoušky vedl spíše v přátelském duchu. Nepřipadalo mi, že by měl vybudovaný u členů sboru respekt. Často si sami sboristé diktovali, jakou píseň chtějí zpívat nebo

---

⁶⁰ Osobní rozhovor se zastupujícím sbormistrem GS s Josephem Sulaksanou, 18. 4. 2019.

⁶¹ Osobní rozhovor se členkou sboru GS s Ichou Aprilia Elysou, 14. 2. 2019.

jakou část skladby chtějí procvičit. Sbormistr byl velmi usměvavý a přátelský. Během zkoušky byla atmosféra uvolněná, všichni často vtipkovali a smáli se.

Před začátkem zkoušky se všichni pomodlili. Poté se rozdaly noty a bez rozezpívávání se všichni vrhli na nacvičování písní. Často jsem zaznamenala, že se píseň nezpívá postupně po každém hlase zvlášť, ale všichni začínají zpívat společně. Členové sice mezi sebou často diskutovali, ale nebyli extrémně rušiví. Během zkoušky stačil sbor procvičit v průměru 6 písní.

Před ukončením zkoušky se sdělily potřebné informace o nadcházejících akcích a vyfotila se společná fotografie. Ta se poté poslala do společné konverzace v aplikaci WhatsApp, jako důkaz docházky. Na závěr se všichni pomodlili, poděkovali sbormistrovi a zatleskali si. Starší členky sboru vždy donesly něco malého k snědku a na konci zkoušek se všichni společně pohostili.

4.3.3 Repertoár

Písně, které sbor zpívá jsou kostelní, většinou duchovního rázu o lásce k bohu. Sbor zpívá jak v indonéštině a balijské, tak i v anglickém jazyce. Na otázku „*Kdo vybírá repertoár*“ mi zastupující sbormistr Jojo odpověděl takto: „*Pan sbormistr klade velký důraz na písně, které zpíváme a vybírá je tak, aby nám hudebně seděly. Dává přednost spíše indonéským skladbám než anglickým, ale těm se také nebrání. Pokud zpíváme anglické písně, starší členové sboru jim nerozumí, tak si je navzájem překládáme.*“⁶² Takovou písní je například skladba „*Prayer of St. Francis*“, kterou napsal Allen Pote a sbor jí má již delší dobu zařazenou v repertoáru.

Další harmonické písně, které sbor zpíval, byly v indonéském nebo balijském jazyce s číselným zápisem. Nacvičovaly se tyto skladby: „*Tuhan kasihanlah kami*“ a „*Kami bawa ke bukit Tuhan*“ od Paula Widyawana, „*Kemuliaan*“, „*Aku melayani Tuhan*“⁶³, dále „*Ambillah ya tuhan*“, „*Kudus*“ a „*Anak domba allah*“ od skladatele A. Soetanty. Skladby jsou v pomalejším tempu a v kostele opravdu krásně vyzněly.

---

⁶² Osobní rozhovor se zastupujícím sbormistrem GS s Josephem Sulaksanou, 10. 2. 2019.

⁶³ Nahrávka skladby „*Aku melayani Tuhan*“ je dostupná na přiloženém CD.

4.3.4 Vystoupení

Pěvecký sbor GS se věnuje pouze svému domácímu publiku. Můžeme si jej poslechnout každý týden při doprovodu bohoslužeb. Formální kroj pro tato vystoupení je laděný do světle modré barvy. Ženy na sobě mají světle modrou halenku zdobenou květy, k tomu saténovou dlouhou sukni a společenskou obuv.⁶⁴ Jelikož na fotografii nejsou muži ze sboru, zeptala jsem se členky sboru Ichy. Na mou otázku „*Jaké kroje nosí muži*“ mi odpověděla takto: „*Muži na sobě mají černý oblek, bílou košili a světle modrou kravatu stejné barvy z materiálu jako naše sukně.*“⁶⁵

Ojedinele také pěvecký sbor GS zpívá na rodinných oslavách, svatbách nebo v nákupních centrech. Na těchto méně formálních akcích si členové sboru oblékají i jiné neformální oblečení, a to buď tričko a kalhoty v bílé barvě, nebo červené tričko se stojáčkem a k tomu černé nebo bílé kalhoty.

Většinu skladeb sbor zpívá A capella, které se díky kostelní akustice krásně rozezní. Proto nemusí být používány žádné doprovodné nástroje. Během sborových zkoušek však používají varhany pro zajištění tónu. Pouze jedna píseň, kterou při mém navštívání sbor nacvičoval, byla doprovázena varhanami. Icha mi k tomu řekla, že při vystupování v kostele stejně nejsou žádné jiné nástroje potřeba. Podle ní vytvoří akustiku svou harmonií duše a zpěvu, a není potřeba ji dalšími zvuky narušovat.⁶⁶

---

⁶⁴ Příloha č. 6.

⁶⁵ Osobní rozhovor se členkou sboru GS s Ichou Aprilia Elysou, 14. 2. 2019.

⁶⁶ Osobní rozhovor s toutéž.

5. Komparace sborů

Během mého pobytu na Bali jsem měla možnost navštěvovat dva rozdílné indonéské sbory VOB a GS. Oba jsou velmi odlišné od pěveckého sboru v České republice. Co ale zůstává ve všech sborech společné je, že jsou k sobě všichni členové milí, přátelští a dokáží si navzájem pomoci nebo poradit.

Bylo velmi zajímavé pozorovat rozdíly mezi sborem Ondrášek a indonéskými sbory. V českém sboru se klade důraz na disciplínu, dochvilnost, docházku a soustředění při zkouškách. Naopak, tyto dva indonéské sbory, které jsem navštěvovala, mají volnější disciplínu, jelikož se neustále členové sboru mezi sebou baví, vtipkují a pokřikují. To, co se v Ondrášku považuje za porušování řádu, například pozdní příchody nebo vyrušování, se ve sboru VOB a GS toleruje. I přesto jsou všichni sboristé veselí, dělají si ze všeho legraci a zpívání ve sboru si užívají.

Také jsou viditelné velké rozdíly mezi motivacemi sborů. Jak jsem již zmínila na straně 14, díky pevnému vedení sboru panem Zajíčkem se sbor Ondrášek proslavil jak v zahraničí, tak mezi českými sbory. Sbor VOB se tomu pomalu přibližuje, ale kvůli prozatím krátkému působení se zúčastnil jen 3 mezinárodních soutěží. To také vypovídá o odlišné motivaci sboristů. V českém sboru zpěváci pilně nacvičují, pravidelně navštěvují sborové zkoušky a repertoár nacvičují i mimo ně. To vše za účelem být součástí vybraných zpěváků, kteří se vydají na zájezd do zahraničí a zúčastní se mezinárodní sborové soutěže. Takovou motivaci má i pěvecký sbor VOB, který na tom tvrdě pracuje. Naproti tomu, členové indonéského sboru GS takovou motivaci nemají, protože se sborových festivalů účastnit nechtějí a zpívají jen pro svou vlastní radost a potěšení.

Ve sboru Ondrášek je tradice a práce sboru zakotvena v historii 52 let a v dnešní době se vedení sboru zaměřuje na výchovu a učení dětí od 5 let. Historie indonéských sborů je značně kratší. Obecně sborové zpívání v kostelech je také v Indonésii značně kratší. V České republice se zpěv v kostelech rozšířil díky křesťanství, které do Indonésie při působení hinduismu došlo značně později.

Indonéské sbory VOB a GS se od Ondrášku liší tím, že nemají žádná přípravná oddělení. Pěvecký sbor Ondrášek sice celkově se všemi odděleními čítá 220 členů, avšak početně těmto dvěma sborům odpovídají oddělení koncertní sbor Ondrášek a Komorní smíšený sbor. Sbor VOB navštěvuje 55 členů a sbor GS navštěvuje 35 členů. Fakticky

členové těchto 2 oddělení Ondrášku mají i zhruba stejné věkové rozpětí jako členové indonéských pěveckých sborů GS a VOB.

Odlišný postup je také při získávání nových členů sboru. Podmínkou pro přijetí nového člena do sboru Ondrášek je úspěšné absolvování talentových zkoušek. Ty většinou probíhají před začátkem školního roku a účastní se jich děti předškolního a školního věku. Budoucí sboristé musí opakovat tóny, které jim předzpívá sbormistr, a navíc zazpívat jakoukoli českou písničku. Takové talentové zkoušky v indonéských sborech neprobíhají. Pouze budoucí člen sboru VOB musí zazpívat 1 píseň, ke které se většinou všichni členové přidají a zpívají ji společně. Obecně řečeno, jedinou nutnou kvalifikací je umět zpívat.

Členové sboru Ondrášek postupně projdou všemi odděleními, ve kterých se naučí správně pracovat se svým hlasem. Tak důkladné hudební vzdělávání v indonéských sborech neprobíhá a zpěváci se ke sboru přidávají z vlastní iniciativy. Například členka sboru VOB Gloria se ke sboru přidala jen kvůli kamarádce, která ji přemluvila. *„Eka věděla, že ráda zpívám a jelikož jich zpívalo v sopránovém hlase málo, přemluvila mě, abych jim občas na koncertech vypomohla. VOB mi tak přirostlo k srdci, že jsem začala sborové zkoušky pravidelně navštěvovat.“*⁶⁷

Další rozdíl mezi sbory je placení členského poplatku. V českém sboru jsou všichni sboristé povinni platit roční školné, kdežto v indonéských sborech se školné neplatí a členové je mohou navštěvovat bezplatně. Což se pak ale projevuje na výdajích na zájezd do zahraničí, které si musí členové indonéských sborů shánět sami. V Ondrášku jsou výdaje částečně pokryté ze strany sborového sdružení.

Během zkoušek jsem viděla rozdíly především v přípravě a rozezpívávání. Pan sbormistr v Ondrášku na rozezpívání klade velký důraz a cvičení trvají až 45 minut. V Indonéském sboru VOB se obvykle použila pouze 3 až 4 cvičení, což zabralo cca 15 minut. Ve sboru GS k rozezpívávání vůbec nedocházelo a hned po zahájení zkoušky se nacvičoval repertoár. Zkoušky probíhaly ve všech sborech zhruba stejně, akorát v Ondrášku se skladby nacvičují postupně po každém hlase zvlášť. Kdežto v indonéských sborech GS a VOB se skladby první nacvičovaly společně, a až pokud to jednotlivým hlasům neladilo, zpíval každý hlas zvlášť.

---

⁶⁷ Rozhovor se členkou VOB Glorií Zephania Noyou, 6. 2. 2019

Ve sboru VOB se nevede žádná docházka, jelikož nejsou nastavena striktní pravidla. Narozdíl od sboru Ondrášek, ve kterém sbormistr klade na docházku sboristů prioritní důraz, a proto například o účasti na soutěži rozhoduje docházka sboristů. Ve sboru GS se vždy po zkoušce pořídila fotografie zúčastněných členů, jako důkaz jejich přítomnosti. V Ondrášku se absence ve sborových zkouškách bere negativně, avšak v Indonésii není na docházku kladen striktní důraz.

Také jsem cítila rozdíly ve vztahu mezi sbormistrem a členy. Ve sboru Ondrášek má sbormistr vybudovaný respekt a chová se ke členům sboru jako učitel a sboristé ho musí poslouchat. Naopak v indonéských sborech byli sbormistři a členové spíše na takové kamarádské až přátelsky blízké úrovni, což odpovídá i indonéské kultuře. Indonésané jsou obecně více přátelští a otevřenější národ než Češi. Velmi se mi líbilo, jak se všichni po skončení zkoušky sešli, společně si povídali a jedli. V České republice se po skončení zkoušky všichni rozejdou domů, protože zkušebna v Základní umělecké škole se po skončení zkoušky zamkne a s ní i celá budova hudební školy. Jen starší členové jdou občas společně posedět do restaurace, baru nebo hospůdky, kde právě probíhá karaoke.

Musím sice uznat, že se mi jejich přátelský styl vedení zkoušek líbil, jelikož jsem zažila něco nového, co z českého prostředí neznám. Avšak pro vybudování kvalitního pěveckého sboru je důležité, aby byl dodržován respekt ze strany sboristů vůči sbormistrovi. Navzdory tomu, že je Etto Tagur pouze člen sboru VOB a vedl své vrstevníky poprvé, měl vybudovaný dostatečný respekt a jeho pokynům všichni naslouchali. Naopak, sbormistr Jojo při zastupování ve sboru GS neměl u členů sboru žádný respekt. Ale osobně si myslím, že to bylo tím, že za oficiálního sbormistra pouze zastupoval a nebral to tak vážně jako Etto při vedení sboru VOB.

Repertoár písní a skladeb mají, dle mého názoru, všechny tři sbory vcelku podobný. Věnují se náboženským skladbám, lidovým písním s tradicí, i moderním skladbám. Jsou ochotni zpívat písně v cizích jazycích, kterým ani nemusí rozumět. Z mého úhlu pohledu je velký rozdíl v notovém zápisu písní u indonéských sborů. Místo notového zápisu, kterému by porozuměl kterýkoliv člověk z jiné země se základním hudebním vzděláním, se používají číslice. Často se při prvním přečtení skladeb používají solmizační slabiky „do re mi fa sol la si do“, což bylo pro mne velmi obtížné na čtení a pochopení. Ty se ve sboru Ondrášek nepoužívají a více se klade důraz na výslovnost při zpívání.

V českém sboru je výběr skladeb do repertoáru v rukou sbormistra. Sborníci vybírají skladby pro dané oddělení podle náročnosti, která se zvyšuje s věkem sboristů. V indonéském sboru VOB má poslední slovo pan sbormistr Jojo, který vybírá skladby převážně tradiční, balijské. Avšak nebrání se návrhům ze stran sboristů, kteří mají v zájmu vybírat většinou moderní skladby v anglickém jazyce. V indonéském sboru GS klade pan sbormistr Andreas velký důraz na repertoár a písně vybírá zejména on sám. Věnuje se písním kostelním duchovním, převážně v indonéském jazyce, občas doplněným o skladby v angličtině. To je stejné jako ve sboru Ondrášek, kde má hlavní a poslední slovo taktéž sbormistr.

Pokud bychom si chtěli poslechnout skladby sboru Ondrášek, můžeme si je pustit z nahraných vystoupeních na internetu nebo na CD, které sbor vydal (viz s. 13). Indonéské sbory VOB a GS CD nenahrávají, a jejich skladby si můžeme poslechnout pouze na internetu.

Koncerty sborů Ondrášek a VOB probíhají po dobu celého roku, avšak před zájezdem na soutěž do zahraničí se počet koncertů zvyšuje. To je u obou sborů stejné, ale rozdílem je, že pokud indonéský sbor VOB chce jet někam na soutěž, členové si vše musí hradit sami. V Ondrášku platí část nákladů sponzoři nebo sdružení sboru a zbytek financí si zaplatí každý člen sboru s pomocí rodičů sám. Část také přispívá ministerstvo školství pro Základní uměleckou školu a částečně sbory získávají finance z dobrovolného vstupného na svých koncertech v období Adventu.

Jak jsem již zmínila, pěvecký sbor Ondrášek profituje z nabytých zkušeností v zahraničí i v České republice. Často se účastní mezinárodních soutěží, kde získává vysoká umístění.⁶⁸ Zkušenosti a úspěchy sboru Ondrášek jsou dané tím, že se v Euroatlantickém prostoru pořádá více soutěží než v Asii. Proto jsou sborové soutěže v zahraničí pro český sbor dostupnější, ale i přesto je členové sboru berou jako prestižní událost. Díky zajímavému zájezdu do zahraničí jsou sboristé více namotivováni a aktivně dochází do sborových zkoušek.

---

⁶⁸ Mezi nejvyšší umístění sboru patří tyto:

1. 2. místo na festivalu Llangollen International Musical Eisteddfod, Velká Británie, v roce 2000.
2. 1. místo a speciální cena Petra Ebena na Mezinárodním festivalu adventní a vánoční hudby, Česká republika, v roce 2001.
3. 2. platinové medaile na festivalu 1st Xinghai Prize International Choir Championships, Čína, v roce 2012.
4. Absolutní vítěz sborového festivalu Serenade Choral Festival Washington, USA, v roce 2014.
5. 2. zlatá pásma, cena Grand Prix a cena poroty za dramaturgii na festivalu Cantate Domino Kaunas, Litva, v roce 2015.
6. 2. zlatá pásma na festivalu 1st Tokyo International Choir Competition, Japonsko, 2018.

Sbor Ondrášek často na sborových soutěžích získává vysoké hodnocení za způsob přednesu. Členové sboru působí během vystoupení uvolněně a přirozeně, což se dá poznat na pohybu těla a úsměvu na tváři. Během vystoupení pěveckých sborů totiž často dochází k doplnění písně o tanec a nacvičenou choreografii, která doplňuje celkový dojem ze zpívané skladby. Sbor VOB, stejně jako sbor Ondrášek, velmi často při zpívání tradičních lidových skladeb přidává také různé taneční prvky. Členka sboru VOB Gloria mi k tomu řekla, že někdy při prezentaci balijské kultury pouze zpěv nestačí a na každé pěvecké soutěži při tradiční balijské písni také všichni členové sboru tančí tradiční balijský tanec. Touto kombinací zpěvu a tance prý představí svůj kraj a balijskou kulturu nejvíce.⁶⁹

Sborové vystoupení spojené s tanečními prvky je pro diváky nezapomenutelným kulturním zážitkem. Publikum se skládá převážně z rodičů účinkujících sboristů, kteří mohou být na své děti náležitě pyšní. V České republice je zpívání ve sboru bráno jako prestižní záležitost, jelikož sbor mohou navštěvovat pouze vybraní hudebně nadaní zpěváci, kteří složí přijímací talentové zkoušky.

Tyto 3 sbory mají rozdílný pohled na sborové kroje na vystoupení. Zatímco členové indonéského sboru VOB se doslova vyžívají ve vymýšlení nového oblečení na koncerty, pěvecký sbor Ondrášek už několik let dodržuje tradiční kroje a barvy spojeny s každým jednotlivým oddělením sboru (viz s. 17). Sbor GS své kroje na koncerty také často obměňuje, ale i přes to sbor VOB používá více variant sborových krojů. Avšak všechny 3 sbory používají oficiální kroje na formální události, a méně formální sborové oblečení mívají spíše na koncertech pro veřejnost, jako například v obchodních centrech, na letišti, aj.

Sbor Ondrášek se od indonéských sboru GS a VOB liší také v pořádání své vlastní sborové soutěže. Celostátní pěveckou soutěž „*Porta musicae*“ pořádá sbor Ondrášek každým druhým rokem a v roce 2018 se uskutečnil její 12. ročník. Na třídní festival se sjíždí každým rokem kvalitní sbory z celé České republiky. Zúčastnit se jej mohou, pokud dodrží povinnou část programu, což bývá například jasně daná povinná skladba, nebo jakákoliv píseň lidová a A capella. Nejvyšší možné umístění, o které každý sbor bojuje,

---

⁶⁹ Doptáno přes internet členky sboru VOB Glorie Zephania Noye, 17. 4. 2019

je zlaté pásmo, vítězství ve své kategorii a zvláštní cena za provedení povinné písně.⁷⁰ Indonéské sbory, které jsem navštěvovala své vlastní sborové soutěže nepořádají.

Nemohu říci, zda je nějaký sbor lepší nebo horší, jelikož záleží na úhlu pohledu. Z určitého hlediska mají všechny srovnávané soubory určité plusy a mínusy. Velmi se mi v indonéských sborech líbila přátelskost a otevřenost všech členů sborů i sbormistrů, jak vůči mé osobě, jakožto návštěvníka a pozorovatele, tak vůči všem členům vzájemně mezi sebou. Na druhou stranu indonéská přátelskost a celková veselost byla při sborových zkouškách někdy za hranicí slušnosti a vzájemné tolerance vůči sbormistru. Bylo znát, že jsou naše kultury odlišné.

Osobně musím říci, že jsem sborové zkoušky navštěvovala velmi ráda a líbilo se mi, jak mě mezi sebe sboristé z obou indonéských sborů přijali. Byla jsem velmi překvapená, když mě na druhé zkoušce členové sboru VOB pozvali, abych se k nim přidala a byla součástí jejich zpívání na koncertu. Věřím, že jsem si mezi nimi našla kamarády a velmi bych jim přála, aby se propracovali na světovou úroveň.

---

⁷⁰ MRŠTÍKOVÁ, M. *Historie Ondrášku, dětského pěveckého sboru ZUŠ Nový Jičín, a osobnosti spjaté se sborem*. Brno, 2017. Bakalářská práce. [cit. 2019-02-19]. s. 15. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/yckjp/Bakalarska-prace_tisk2.pdf

6. Závěr

Cílem mé práce bylo srovnat a popsat rozdíly mezi českým sborem Ondrášek a indonéskými sbory Voice of Bali a Gamaliel Sonaro. Nejprve bylo potřeba seznámit čtenáře s problematikou sborového zpěvu obecně. Dále jsem představila každý jednotlivý sbor zvlášť a díky osobní zkušenosti nastínila všechny informace o těchto sborech. Počínaje historií a úspěchy sboru, přes průběh zkoušek, repertoár, používané hudební nástroje až po koncertování a sborové kroje. Před samotným popisem dvou sborů působících na Bali jsem čtenářům popsala, jaká vlastně balijská hudba je a jak probíhá mezinárodní pěvecká soutěž, která je každým rokem na Bali. Svou práci jsem zakončila srovnáním těchto tří sborů, kdy jsem vyzdvihla a do detailu popsala nejzajímavější body.

Hlavní otázkou bylo zjistit, jak a čím se od sebe tyto tři sbory liší. Na tuto otázku jsem se snažila velmi detailně odpovědět v poslední kapitole, ve které sbor Ondrášek, Voice of Bali a Gamaliel Sonaro mezi sebou porovnávám. Velkým rozdílem mezi indonéskými sbory a sborem Ondrášek je notový zápis skladeb. Indonéské sbory zpívají převážně písně s číselným notovým zápisem, který se v České republice nepoužívá. Další rozdíly, které jsem vyzdvihla mezi sbory, jsou disciplína, autorita a respekt vůči sbormistrovi, nebo samotný průběh zkoušek. V Indonésii vše probíhá v přátelském duchu a členové sboru mezi sebou často vtipkují. V českém sboru je kladen důraz na píli, soustředěnost, dochvilnost a pravidelnou docházku. Dalším viditelným rozdílem je motivace jednotlivých sborů. Pěvecký sbor Ondrášek se pravidelně účastní mezinárodních sborových festivalů a soutěží v zahraničí, kdežto pěvecký sbor VOB se takovýchto soutěží doposud zúčastnil pouze třikrát. Naproti tomu, pěvecký sbor GS se sborových soutěží neúčastní vůbec a členům sboru stačí zpívat pouze pro radost svých rodin a přátel. Sbory se odlišují převážně díky jiným zvykům, kultuře, mentalitě, výchově a mnoho dalším aspektům.

Dovolím si říci, že díky navštěvování indonéských sborů jsem se mohla stát součástí indonéské kultury, a jak vypovídá citát zmíněný na úvodu práce, také jsem mohla poznat vlast členů těchto sborů. Myslím si, že tato práce bude minimálně zajímavá pro přiblížení výchovy a hudebního vzdělání sboristů v České republice a srovnání s indonéskými sbory.

Resumé

This bachelor thesis is focused on the comparison of Indonesian and Czech choral singing. It describes two different countries, which are different not only by traditional customs but also by a culture that includes choir singing. The aim of the thesis is to describe the differences between the Czech choir Ondrášek and two choirs performing in Bali. The data processing and evaluation are based on participating observation, supplemented by personal interviews with choir members.

Key words: Choir, choral singing, music, comparison, Czech Republic, Bali, Indonesia

Seznam literatury a zdrojů

BARNETT, Andy. *Compose Yourself!: Awakening to the Rhythms of Life*. Llewellyn Worldwide, 2003. ISBN 978-0738704180. s. 227.

BĚLŮNKOVÁ, Petra. *Dětský pěvecký sbor Rarášek a metodika práce s pěveckým sborem*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Palackého univerzity, katedra hudební výchovy. [cit. 2019-03-19]. s. 26–36. Dostupné z: <https://library.upol.cz/i2/i2.entry.cls?ictx=upol&plang=cs&pretty=csg&repo=upolrepo&key=65288170>

FÉTIS, Francois J. *A treatise on choir and chorus singing*. Palala Press, 2015. ISBN 978-1340693282. s. 33.

GEISLER, Ursula. JOHANSSON, Karin. *Choral Singing: Histories and Practices*. Cambridge Scholars Publishing, 2014. ISBN 978-1443863315. s. 4, 6.

KOVÁŘ, Petr. *Témata – Všeobecný přehled*. Příjímání zkoušky na VŠ. Fragment, Albatros Media a.s., 2011. ISBN: 978-8025315774. s. 461, 470.

MAY, Elizabeth. *Musics of Many Cultures: An Introduction*. University of California Press, 1983. ISBN 978-0520047785. s. 126–127.

MRŠTÍKOVÁ, Michaela. *Historie Ondrášku, dětského pěveckého sboru ZUŠ Nový Jičín, a osobnosti spjaté se sborem*. Brno, 2017. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, katedra hudební výchovy. [cit. 2019-02-19]. s. 11-58. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/yckjp/Bakalarska-prace_tisk2.pdf

TENZER, Michael. *Balinese music*. Periplus Editions, Inc., 1992. ISBN 978-0945971306. s. 17-19, 43, 161-164.

Rozhovor se sbormistrem VOB Josephem Sulaksanou, 3. 2. 2019, 10. 2. 2019 a doplnění informací přes internet 18. 4. 2019

Rozhovor se členkou VOB Glorií Zephania Noyou, 6. 2. 2019 a doplnění informací přes internet 17. 4. 2019

Rozhovor se členem VOB I Madem Budiantara Putrou, 6. 2. 2019

Rozhovor se členkou sboru GS Ichou Aprilia Elysou, 14. 2. 2019

Internetové zdroje

2017 Busan Choral Festival & Competition. In: Youtube [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=14yN6dy8jlc>. Kanál uživatele BusanChoral. 17:15 – 31:45 min.

8th Bali International Choir Festival. *Bali Travel Hub* [online]. Denpasar, 2018. Informativní knížka o programu. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.balitravelhub.com/wp-content/uploads/2018/07/Bali-International-Choir-Festival-Program.pdf?x67709>

Bali International Choir Festival Diramaikan 146 Grup. *Bali Tribun News* [online]. Denpasar, 2018. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://bali.tribunnews.com/2018/07/25/bali-international-choir-festival-diramaikan-146-grup>

Bali International Choir Festival. *Bali Travel Hub* [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.balitravelhub.com/events/bali-international-choir-festival/>

Citáty slavných osobností: Ludvík Rittersberk [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://citaty.net/citaty/273489-ludvik-rittersberk-chces-li-zpevy-poznati-poznej-narod-chces-li-jeh/>

Dětský sbor Ondrášek v ostravském S1. In: Youtube [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PGETqL-dapA&t=2934s>. Kanál uživatele Koncerty Českého rozhlasu, min. 00:49, 34:48, 48:15.

ESTRELLA, Espie. The Conductor. In: *Music Education, About.com* [online]. 2013. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20130415012250/http://music.ed.about.com/od/musiccareer/1/p/theconductor.htm>

KURNIAWAN, Aloysius B. PSM Unpad Juara Umum Bali International Choir Festival 2018. In: *Kompas.id* [online]. Denpasar, 2018. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://kompas.id/baca/utama/2018/07/29/psm-unpad-juara-umum-bali-international-choir-festival-2018/?fbclid=IwAR16q0r3hOnTufD4ECOObgobogxcxCrzfF8TAxg1rtI5jqQA4N0KXlStPlEtA>

Město Nový Jičín. *Historie* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.novyjicin.cz/historie/>

Novojičínský sbor ZUŠ ONDRÁŠEK: Kytička melodií z televizních seriálů. In: Youtube [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=vmmTj3Cqz78>. Kanál uživatele ondraseknj

- Ondrášek – Rozdávejme lásku svou. Doprovod na trubku Vojta Majkus. In: Youtube [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mv5-ZVYWsTQ>. Kanál uživatele Marian Janča
- Ondrášek novojičínský sbor ZUŠ. *Historie* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <http://www.ondraseknj.cz/historie/>
- Ondrášek Novojičínský sbor ZUŠ. *Oddělení* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.ondraseknj.cz/oddeleni/>
- Ondrášek Novojičínský sbor ZUŠ. *Repertoár* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.ondraseknj.cz/repertoar/>
- Ondrášek Novojičínský sbor ZUŠ. *Soutěže a ocenění* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.ondraseknj.cz/souteze-a-oceneni/>
- PRATAMA, Agus D. Makalah Musik Bali. In: *Scribd.com* [online]. 2007. [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <https://www.scribd.com/document/29149279/Makalah-Musik-Bali>
- Repertoár. Ondrášek Novojičínský sbor ZUŠ [online]. Nový Jičín. PDF dokument. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.ondraseknj.cz/dokumenty/repertoar.pdf>
- VOB Raih Emas di Kuala Lumpur. *Nusa Bali* [online]. Jakarta, 2018. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.nusabali.com/berita/41525/vob-raih-emas-di-kuala-lumpur>
- Voice of Bali goes to Busan Choral Festival & Competition 2017. In: Voice of Bali Choir. *About us* [online]. Denpasar. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://voiceofbalichoir.com/about-us.html>
- Voice of Bali Choir. *About us* [online]. Denpasar. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://voiceofbalichoir.com/about-us.html>
- Voice of Bali Choir. *Home* [online]. Denpasar. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://voiceofbalichoir.com/home.html>
- Voice of Bali. In: Instagram [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/voiceofbali/>
- ZUŠ Nový Jičín. *O škole* [online]. Nový Jičín. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <http://www.zusnj.cz/o-skole>

Přílohy

Příloha č. 1

Koncertní sbor Ondrášek v krojích.⁷¹

Příloha č. 2

Koncertní sbor v Pelerínách.⁷²

⁷¹ MRŠTÍKOVÁ, M. *Historie Ondrášku, dětského pěveckého sboru ZUŠ Nový Jičín, a osobnosti spjaté se sborem*. Brno, 2017. Bakalářská práce. [cit. 2019-02-19]. s. 81. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/yckjp/Bakalarska-prace_tisk2.pdf

⁷² FOTO: Ondrášek – Vánoční koncerty – Nový Jičín a ostatní – prosinec 2018–1. In: Ondrášek Novojičínský sbor ZUŠ [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.ondraseknj.cz/foto-ondrasek-vanocni-koncerty-prosinec-2018/ondrasek-vanocni-koncerty-novy-jicin-a-ostatni-prosinec-2018-1/>

Příloha č. 3

Komorní sbor v krojích.⁷³

Příloha č. 4

Komorní sbor v lidových krojích.⁷⁴

⁷³ FOTO: Ondrášek – Komorní sbor – Mezinárodní festival Žilina Voce Magna – říjen 2017–11. In: Ondrášek Novojičinský sbor ZUŠ [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.ondraseknj.cz/foto-komorni-sbor-mezinarodni-festival-zilina-voce-magna/>

⁷⁴ Komorní sbor – Čína tour 2012 – deník. In: Ondrášek Novojičinský sbor ZUŠ [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.ondraseknj.cz/komorni-sbor-cina-2/>

Příloha č. 5

Tradiční balijský kroj sboru VOB.⁷⁵

Příloha č. 6

Dívčí kroj sboru GS.⁷⁶

⁷⁵ Kanál uživatele: Voice of Bali. In: Instagram [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/voiceofbali/>

⁷⁶ Kanál uživatele: Gamaliel Sonora Choir. In: Instagram [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/gamalielsonorachoir/>